

комунікативних тем, відпрацьовувати вміння і навички говорити коротко, але по суті й переконливо. Варто працювати з відкритими реченнями, наприклад: «During our lesson the most important discovery for me was...» або «This information allows us to make the conclusion...», або «This decision was reached because...» тощо.

Також доцільним є методичний прийом «Прес». З цього прийому варто почати роботу майбутніх фахівців над навчанням дискутувати. Він використовується при обговоренні дискусійних питань та при проведенні вправ, у яких потрібно зайняти й чітко аргументувати визначену позицію з проблеми, що обговорюється. Варто працювати з такими кліше, наприклад: «I think that, to my mind, according to my experience, to my opinion; the fact, the point is that; for example, for instance; as a result, in the upshot, in the end, finally, in the long run, in the final analysis» тощо.

Отже, в результаті проведеного дослідження ми дійшли висновку, що інтерактивність як якість навчання стає згодом рисою особистості, ефективним під час навчання є впровадження методичних прийомів інтерактивного навчання («Незакінчені речення», «Мікрофон», «Прес»).

Список бібліографічних посилань

1. Костікова І. І. Підготовка майбутнього вчителя іноземної мови засобами інформаційно-комунікаційних технологій : монографія. Харків : Колегіум, 2008. 355 с.
2. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. 5-те вид., допов. і перероб. Київ, 2007. С. 638.

Отримано 11.02.2018

УДК 159.9

Микола Миколайович САППА,

професор кафедри соціології та психології

факультету № 6 (права та масових комунікацій)

Харківського національного університету внутрішніх справ,

доктор соціологічних наук, кандидат фізико-математичних наук, професор;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2242-1004>

ПАБЛІК РІЛЕЙШНЗ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ, АБО ТЕАТР ОДНОГО АКТОРА

Розглянута проблема перетворення лекційної інформації у знання студента. Вказано на можливість технологій «паблік рілейшнз» у підвищенні ефективності цього процесу.

Широко відоме висловлювання про обов'язок вчителя щодо учня, яке приписують чи то Сократу, чи то Плутарху: «Учень не посудина, яку потрібно наповнити, а факел, який потрібно запалити». Однак це

висловлення має суттєву ваду – воно край нетехнологічне, тобто складне до застосування. Якщо під «запаленням» «учня-факела» мається на увазі прищеплення йому інтересу до навчання, захопленості конкретним предметом, то було би корисним спочатку надати йому хоча б мінімальні базові відомості з цього предмету. Тобто наповнити такими відомостями «учня-посудину», бо не можна прищепити учневі інтерес до предмету, якщо він нічого про цей предмет ще не знає. Але і наповнювати учня інформацією при відсутності з його боку необхідного до неї інтересу теж малоефективна діяльність.

Таким чином, якщо розглядати цю діяльність технологічно, то ці обидва процеси – надання учневі учбової інформації та прищеплення йому інтересу до знань з предмету, мусять здійснюватися одночасно. Те, що при технологічному розгляді обов'язково диференціюються поняття «інформація» та «знання», вказує на наявність між двома вказаними процесами прихованого навчального етапу: сприяння перетворенню учнем інформації в особисті знання. Зазначимо, що інформація у навчанні це певна знакова система, що існує об'єктивно, поза суб'єктом навчання – наприклад: лекція (мова) викладача, текст підручника, учбовий фільм. При цьому той чи інший знак як носій інформації певним чином замінює при навчанні реальні предмети або явища, що полегшує «учню-посудині» сприймати і швидко та економно накопичувати інформацію з предмету.

Передбачається, що в результаті навчання як суто індивідуалізованого процесу присвоєння інформації учнем, вона набуває статусу знання. Але це не так. Орієнтація навчання лише на запам'ятовування вже кимсь здобутих знань (викладачем або автором підручника) веде до відсутності у багатьох учнів (студентів) особистісного сенсу засвоєння інформації як певної знакової системи, створює формальний, недієвий характер навчання, яке постає у значному числі випадків лише у вигляді абстрактної перспективи застосування одержаної інформації після закінчення навчального закладу.

На відміну від інформації знання є формою духовного засвоєння особистістю результатів пізнання, такого процесу відображення дійсності, що характеризується усвідомленням нею її істинності [1]. З цього погляду знання є підструктурою особистості, що включає в себе не тільки суб'єктивне відображення у її свідомості об'єктів дійсності, а й дієве ставлення до них, особистісний сенс засвоєного. При навчанні інформація отримує статус знання, тобто осмисленого відображення дійсності, лише тоді, коли кожне нове поняття або положення, що вводиться вчителем (викладачем) у дискурс, засвоюється (осмислюється, інтерналізується) учнем в контексті вже набутих знань та минулого досвіду особистості, і перебудовує їх.

Перший поштовх і головний акцент до перетворення учбової інформації у знання студента мусить здійснюватися саме під час лекції. Вважається, що у вишах подальше осмислення лекційної інформації здійснюється під час семінарських занять, при якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, та лабораторних занять, на яких студент під керівництвом викладача особисто проводить натурні або імітаційні експерименти чи досліди з метою практичного підтвердження окремих теоретичних положень даної навчальної дисципліни [2].

Якщо розглядати навчальний процес у вишах з позицій «паблік рілейшнз» (PR) – діяльності по зв'язках з громадськістю, то ефективне проведення лекцій здійснюється частіше за все за третьої (за часом виникнення) моделі комунікацій з громадськістю – двосторонньої асиметричної моделі. Основна мета цієї моделі полягає в переконанні аудиторії шляхом такого надання інформації, який спирається на особливості цільової аудиторії та на вивченні її ставлення до інформації. Цю модель ще називають «прагматичною» тому, що ефект від заходів зі зв'язків з громадськістю тут односторонній – він зміщений у бік інтересів комунікатора (в нашому випадку ним є лектор). Лекторові для підвищення ефективності роботи бажано знати якомога більше про характер і особливості студентської аудиторії, з якої він співпрацює, не уникати розмов зі студентами під час перерв. Семінарські заняття і заліки є також формами зворотного зв'язку в навчальному процесі.

Особливого значення у механізмі подальшого перетворення інформації у знання студентів мають такі технології PR як «перекодування інформації» та «обгортка або упакування інформації».

Під перекодуванням інформації як певної знакової системи, що існують у свідомості лектора, мається на увазі перетворення цієї інформації у вигляд, що є максимально доступний для сприйняття студентською аудиторією. Якщо у поодиноких випадках для цього є корисними фрази із молодіжного сленгу, то не слід уникати і цього. Для подальшого перетворення інформації у знання учня необхідно всіляко сприяти її інтерналізації слухачами – звертатися до їх особистого повсякденного, наукового і технологічного досвіду, до раніш одержаної ними інформації та наявних знань з предмету, що обговорюється [3, с. 101–103]. Важливо також насичувати лекцію численними прикладами, що пояснюють часто формалізовану предметну інформацію.

«Обгортка або упакування» інформації має в «паблік рілейшнз» край важливе значення для процесу ефективного інформування громадськості. Крім належного вибору корисної і цікавої рецепієнтам інформації та зазначеного вище її «перекодування», що теж є

«упакуванням» інформації, приділяють також значну увагу тому «ким?» вона подається. При проведенні циклу лекцій в навчальному процесі сам викладач мусить прикласти необхідні зусилля для створення і підтримання свого особистого іміджу – образу викладача. Найкраще, на нашу думку, якщо лекція буде проведена як моноспектакль (Театр одного актора), тобто спектакль-монолог з єдиним актором-виконавцем – самим викладачем. Сценарій виступу мусить спиратися на лекційний матеріал, але важливим є послідовність його викладання. На жаль, у вишах перестали робити перерву (антракт) між двома академічними часами «пари», і через те студенти помітно втомлюються, а їх увага до лекції знижується. На нашу думку, корисним буде поділяти лекційний матеріал на 2-3 або 4 учбові блоки, складність викладання кожного поступово наростатиме з часом до максимальної, а потім робити маленьку перерву в напруженні, шляхом коротенької цікавої або жартівливої історії, з подальшим переходом до наступного блоку. Таке хвилеподібне коливання напруженості дозволяє тримати увагу аудиторію в тонусі до самого кінця виступу. Зрозуміло, що текст сценарію треба вимовляти виразно, чітко і достатньо голосно.

Крім того, лектору, як і акторові, необхідно подбати про свій імідж, бо він суттєво впливає на сприйняття студентами лекційного матеріалу – людину, яку поважають і люблять, люди слухають більш уважніше. Тут найбільш важливим є вміння лектора цікаво викладати навчальний матеріал. Не зайвою буде демонстрація ним доброзичливого ставлення до студентів як до колег, увага до їх питань і пропозицій. Для формування позитивного іміджу мають значення і невербальні меседжі лектора до аудиторії такі, як його одяг, зачіска, манера рухатися, посмішка, жестикуляція і т. п.

На закінчення зазначимо, що технологія PR *«театр одного актора»*, яка наведена вище, є лише одним з етапів здійснення парадигми вищої освіти *«від викладання до навчання»* [4, с. 15–16]. Подальша взаємодія «викладач-студент» здійснюється на семінарських, лабораторних і практичних заняттях вже у суб'єкт-суб'єктному режимі. Хоча й там використання PR-методів помітно підвищує ефективність навчання студентів.

Список бібліографічних посилань

1. Філософський словник / за ред. В. І. Шинкарука. Київ : Голов. ред. УРЕ, 1986. 800 с.
2. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах : затв. наказом М-ва освіти і науки України від 02.06.1993 № 161 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93> (дата звернення: 01.03.2018). Втратив чинність.

3. Сорока Ю. Г. Активизация повседневного знания в аудитории в процессе преподавания социологии: теоретико-методологические приёмы // Социология в аудитории: искусство преподавания. Харьков : Изд. центр ХНУ им. В. Н. Каразина, 2003. С. 95–113.

4. Бар Р., Таг Д. От преподавания к учению: новая парадигма высшего образования // Социология в аудитории: искусство преподавания. Харьков : Изд. центр ХНУ им. В. Н. Каразина, 2003. С. 14–39.

Отримано 02.03.2018

УДК 159.9

Олена Петрівна ХОХЛІНА,

професор кафедри юридичної психології

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ),

доктор психологічних наук, професор

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ У КОНТЕКСТІ ОСОБИСТІСНОГО ПІДХОДУ

Наводяться теоретичні засади формування професійно значущих якостей у майбутніх правоохоронців у контексті особистісного підходу у психології та педагогіці. Можливості становлення професіонала розглядаються на основі визначення концептуального уявлення про особистість.

Правоохоронна діяльність – це соціальна діяльність, яка здійснюється у сфері права. Її специфіка – щонайперше у вимогах соціальності, законності, моральності. Підготовка майбутніх правоохоронців здійснюється відповідно до системи професійних якостей, необхідних для ефективного виконання такої діяльності. Продуктивним для розв’язання такого завдання є використання не лише діяльнісного, а й особистісного методологічного підходу, відповідно до якого, формування кожної психічної властивості має здійснюватися у контексті особистості в цілому. У розвитку людини потрібно виходити з того, що вона є особистістю, яка характеризується цілісністю, унікальністю, неповторністю.

Зазначається, що особистісний підхід як методологічний інструментарій складається з: концептуального уявлення про особистість, комплексної психодіагностики якостей особистості, концептуальної інтерпретації отримуваних при цьому даних, комплексу методів цілісного, всебічного розвитку якостей особистості, умов цілісної реалізації цих якостей у відповідних видах спільної діяльності та соціальної поведінки. Відповідно, особистісний підхід передбачає: